

VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 118-0-Rev-08-001 081
Banja Luka, 24.6.2010. godine

Vrhovni sud Republike Srpske, u vijeću sastavljenom od sudija Stake Gojković kao predsjednika vijeća, Zlatka Kulenovića i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužilje Z. Đ. iz P., koju zastupa M. K., ovlašteno lice Udruženja..., B. L., ul..., protiv tuženog MRP iz P. d.o.o. P. (sada A. M. d.o.o. P.), koga zastupa punomoćnik Z. Lj., advokat iz G. (likvidator te advokatske kancelarije je M. M., advokat iz G.), radi poništenja rješenja i isplate, odlučujući o reviziji tužilje protiv presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 011-0-Ž-07-000 099 od 20.5.2008. godine, na sjednici održanoj 24.6.2010. godine, donio je

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Osnovnog suda u Prijedoru broj Rs-40/05 od 13.12.2006. godine djelimično je usvojen tužbeni zahtjev tužilje, te je obavezan tuženi da joj na ime neisplaćenog dijela otpremnine, isplati iznos od 718,12 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate, dok je zahtjev tužilje u preostalom dijelu, po ovom osnovu, odbijen kao neosnovan (tačka 1. izreke).

Tačkom 2. izreke presude, odbijen je kao neosnovan zahtjev kojim je tražila poništenje odluke o otkazu ugovora o radu broj 81-24/04 od 29.10.2004. godine, kao i nalog tuženom da tužilju vrati u radni odnos i rasporedi na zadatke koji odgovaraju njenoj stručnoj spremi.

Tačkom 3. izreke presude, odbačena je tužba u dijelu kojim je traženo utvrđenje da je pravno valjan ugovor o radu na neodređeno vrijeme br. 1-0198/04 zaključen 16.8.2004. godine.

Tačkom 4. izreke, kao neblagovremena je odbačena tužba u dijelu koji se odnosi na utvrđenje ništavosti odredbi 2, 3 i 4. ugovora o radu na neodređeno vrijeme broj 1-157/02 od 28.10.2002. godine zaključen između tužilje i MDP P. s. RMK P. ZDP RŽR Lj. iz P., kao i u dijelu zahtjeva za isplatu neisplaćenih plata, regresa, ogreva i zimnice za period od 01.1.1994. do 01.3.2004. godine.

Tačkom 5. izreke, kao neosnovan je odbijen tužbeni zahtjev u dijelu potraživanja tužilje za period od 01.3.2004. do 16.8.2004. godine, kao i u dijelu kojim je tražila utvrđenje ništavosti odredbe člana 5. stav 1. Sporazuma o regulisanju međusobnih prava i obaveza zaključenog dana 30.4.2004. godine između RŽR Lj. AD P. i LNM H. N. V. sa sjedištem u P., C.H. A. - u daljem tekstu: LNM.

Tačkom 6. izreke je odbijen kompenzacioni prigovor tužene na iznos od 127,63 KM, a tačkom 7. izreke je odlučeno da je tuženi dužan nadoknaditi tužilji troškove parničnog postupka u iznosu od 24,30 KM, a zahtjev za naknadu troškova preko dosuđenog iznosa je odbijen kao neosnovan.

Presudom Okružnog suda u Banjoj Luci broj: 011-0-Ž-07-000 099 od 20.5.2008. godine, žalba tužilje je: djelimično uvažena i prvostepena presuda ukinuta u dijelu kojim je odbijen zahtjev za poništenje odluke o otkazu ugovora o radu i reintegraciju tužilje u radni odnos, zatim u dijelu odbijanja zahtjeva za naknadu štete zbog izgubljene zarade od prestanka radnog odnosa do dana vraćanja na posao, za doprinose iz PIO i u dijelu troškova postupka i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovni postupak u odnosnom dijelu (tačka 1. izreke). Takođe, djelimičnim uvaženjem žalbe tužilje, prvostepena presuda je preinačena u dijelu isplate razlike naknade plate (tačka 1. izreke prvostepene presude), tako stoje tužilji po tom osnovu dosuđeno ukupno 579,73 KM sa zakonskom zateznom kamatom, uz obavezu tuženog da uplati i pripadajuće doprinose iz PIO na dosuđeni iznos razlike plate, sve bliže opisano tačkom 1. alineja 3. pobijane presude. Nasuprot tome, žalba tužilje je odbijena i prvostepena presuda potvrđena u dijelu odbacivanja tužbe (tačke 3. i 4. izreke prvostepene presude) i odbijanja tužbenog zahtjeva iz tačke 5. izreke prvostepene presude. Konačno, djelimičnim uvaženjem žalbe tuženog, prvostepena presuda je ukinuta u pogledu isplate neisplaćenog dijela otpremnine od 718,12 KM (tačka 1. izreke prvostepene presude) i predmet vraćen na ponovno suđenje (tačka 2. izreke pobijane presude), dok je u preostalom dijelu (isplate naknade plate sa period septembar 2004. godine-januar 2005. godine i doprinosi iz PIO za taj period) žalba tuženog odbijena i prvostepena presuda potvrđena (tačka 2. izreke pobijane presude).

Blagovremenom revizijom i naknadno uložnim dopunama revizije, tužilja pobija drugostepenu odluku u dijelu kojim je njena žalba odbijena i prvostepena presuda potvrđena, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predlaže da se pobijana presuda ukine u dijelu kojim je odbijena njena žalba i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tuženi u odgovoru na reviziju predlaže da se ista odbaci kao nedozvoljena ili odbije kao neosnovana.

Revizija nije osnovana.

Među strankama nije sporno da je tužilja bila u radnom odnosu kod tuženog od 16.8.2004. godine, kada su zaključili ugovor o radu na neodređeno vrijeme. Ona nije nikada faktički radila kod tuženog na radnom mjestu SSS tehničara, niti na nekom drugom radnom mjestu. Odlukom tuženog, broj 81-24/04 od 29.10.2004. godine utvrđeno je da joj prestaje radni odnos iz ekonomskih organizacionih i tehnoloških razloga, sa otkaznim rokom od dva mjeseca, uz isplatu otpremnine od 980,10 KM.

Nije sporno da je prije zasnivanja radnog odnosa kod tuženog, tužilja bila u radnom odnosu kod RŽR Lj. iz P. Dana 30.4.2004. godine između RŽR Lj. AD P. i LNM (u daljem tekstu: osnivači) zaključen je Ugovor o osnivanju Društva sa ograničenom odgovornošću za proizvodnju željeznih i drugih ruda N. r. Lj. d.o.o. P. (koji je kasnije promjenio ime u MRP d.o.o. P. - kako je sada označen tuženi), koji je

dana 12.8.2004. godine upisan u sudski registar Osnovnog suda u Banjoj Luci. Naprijed spomenutim Ugovorom o osnivanju (član 17.) tuženi se obavezao preuzeti sve zaposlene radnike osnivača RŽR Lj iz P. i za njih izmiriti pripadajuća prava i obaveze sa stanjem na dan 3 lj. 12.2003. godine (član 17. stav 2.), prema specifikaciji iz Priloga 7, te usvojiti poslovni plan u kojem će definisati ukupan broj zaposlenih koji ne može biti manji od 500 preuzetih radnika i program socijalnog zbrinjavanja preostalog broja preuzetih radnika, u skladu sa Zakonom o radu i važećim Kolektivnim ugovorom (član 17. stav 3.). Članom 5. Sporazuma o regulisanju međusobnih prava i obaveza koji su zaključili osnivači i koji predstavlja sastavni dio Ugovora o osnivanju, predviđeno je, kao prioriteta aktivnost, namirenje dospjelih obaveza prema radnicima Društva (do i ne preko iznosa sadržanih u Prilogu 7.3. Ugovora o osnivanju u odnosu na period prije 31.12.2003. godine i do i ne preko iznosa od 11.050.682,00 KM u odnosu na period nakon 01.01.2004. godine) utvrđen na način i u skladu sa pojedinačnim kolektivnim ugovorom zaključenim između Društva i sindikata. Prema specifikaciji iz Priloga 7.3. neto zarade radnika, na dan 30.4.2004. godine (dan zaključenja Ugovora o osnivanju) iznosile su 6.191.784,00 KM, obaveze za regres terenski dodatak i otpremnine iznosile su 895.423,00 KM i doprinosi za PIO 1.080.624,00 KM. Deklaracijom od 30.4.2004. godine čiji su potpisnici osnivači i sindikat, čiji je cilj prema članu 1. Deklaracije bio da detaljnije definišu član 17. Ugovora o osnivanju, regulisano je da će se broj zaposlenih, potrebnih za aktivnosti rudnika, kretati u rasponu od 600 do 750 radnika, zavisno od nivoa proizvodnje i razvoja rudnika, te da će tuženi riješiti neisplaćene obaveze prema radnicima RŽR, kao što je bliže pojašnjeno u Prilogu 7.3. Ugovora o osnivanju, tačke 1. i 3. (koje se odnose na naprijed navedene iznose neto zarade i iznose na ime obaveza za regres terenski dodatak, otpremninu i dr) do maksimalnog ukupnog iznosa od 7.087.207,00 KM, a u skladu sa članom 5. Sporazuma, te je postignut sporazum o načinu i dinamici izmirenja preuzetih obaveza. Kako to proizlazi iz stanja spisa predmeta, a na podlozi utvrđene dinamike tuženi je tužiteljici u više navrata, zaključno sa 25.10.2006. godine, isplatio ukupan iznos od 3.453,50 KM.

Kod naprijed opisanog činjeničnog stanja koje se saglasno odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09 - u daljem tekstu: ZPP), ne može pobijati revizijom, prvostepeni sud je odlučio kao u izreci svoje presude. Odlučujući o žalbama stranaka drugostepeni sud je odlučio kako je to prikazano ovom presudom.

Tužilja u reviziji ističe da se u razrješenju ove pravne stvari nema primjene Zakona o radu, nego da je trebalo primijeniti relevantne odredbe Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04. - u daljem tekstu. ZOO), jer da Ugovor o osnivanju od 30.4.2004. godine predstavlja ugovor u korist trećeg lica, iz člana 149. tog zakona. Smatra da nema zastarjelosti, jer da iz Sporazuma o reprogramu od 15.9.2004. godine, zaključenog između tuženog i Poreske uprave RS proizlazi da se on odnosi na neisplaćene plate radnika do 30.4.2004. godine.

Navodi revizije nisu mogli ishoditi drugačiju odluku.

U ovoj pravnoj stvari se radi o zaštiti prava iz radnog odnosa, slijedom čega nema sumnje da se u konkretnom slučaju radi o parnici iz radnog odnosa, za koju je postupak regulisan odredbom člana 419. do 422. ZPP. Otuda je mjerodavno pravo za

razrješenje spornog odnosa je Zakon o radu ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 38/00, 41/00, 47/02, 38/03, 66/03 i 55/07, u kojem je objavljen prečišćen tekst ovog zakona - u daljem tekstu: ZR), jer je odredbom člana 1. stav 1. propisano da se tim zakonom uređuju, između ostalog, plate i naknade po osnovu rada i druga prava i obaveze koji nastaju po osnovu radnog odnosa na teritoriji Republike Srpske,

Prema tome, nije osnovan prigovor revidentice da u razrješenju spornog odnosa nije bilo mjesta primjeni odredbe člana 118. Prečišćenog teksta ZR.

Odredbom člana 118. stav 1. ZR propisano je da radnik, koji smatra da mu je poslodavac povrijedio pravo iz radnog odnosa, može da podnese tužbu nadležnom sudu za zaštitu toga prava, u roku od 1 godine od dana saznanja za povredu prava, a najkasnije u roku od 3 godine od dana učinjene povrede (stav 2. istog člana). Proizlazi, da je blagovremenost tužbe u radnom sporu procesna pretpostavka za ostvarenje sudske zaštite.

Pravo na rad i pravo na isplatu plate po osnovu uloženog rada su osnovna prava iz radnog odnosa iz kojeg proističu sva druga prava po osnovu rada (između ostalih - pravo na godišnji odmor, za koji je vezano pravo za isplatu regresa; pravo na uplatu odgovarajućih doprinosa za zdravstveno i penzijsko-invalidsko osiguranje; pravo na neka druga primanja, pod uslovom da je njihova isplata utvrđena zakonom i kolektivnim ugovorom i da poslodavac raspolaže sredstvima za tu namjenu). Platu radnik prima svakog mjeseca za ostvareni rad u prethodnom mjesecu. Proizlazi, da se sa svakim izostankom isplate iznosa na ime plate, ili manjom isplatom iste, može smatrati da je zaposleni saznao, odnosno mogao znati, da mu je poslodavac uskratio ili ograničio, odnosno povrijedio pravo iz radnog odnosa.

Kod nesporne činjenice da se potraživanje tužiteljice, pored ostalog, odnosi i na isplatu primanja za period od 01.1.1994. do 01.3.2004. godine, a da je tužba podnesena 01.3.2005. godine, pravilnom se ukazuju odluke nižestepenih sudova u dijelu kojim su, pozivom na odredbu člana 105. stav 2. ZR (sada član 118. stav 2.), odbacili tužbu u pogledu potraživanja za ovaj period.

Suprotno tvrdnji revidentice, Ugovor o osnivanju zaključen 30.4.2004. godine nije ugovor u korist trećeg lica kako ga karakteriše odredba člana 149. ZOO, jer RŽR Lj. AD P. (kao raniji poslodavac tužiteljice) nije u svoje ime ugovorio potraživanje u korist tužiteljice i drugih svojih radnika, nego je svoj dug prema njima prenio na drugog osnivača LNM. U ovakvoj situaciji takav ugovor bi se mogao smatrati samo ugovorom o preuzimanju duga iz člana 446. stav 1. ZOO, koji je tužilja kao vjerovnik prihvatila, jer je od tuženog, kao preuzimaoca duga, primila isplate učinjene temeljem tog ugovora (stav 3. istog člana). Shodno odredbi člana 450. stav 1. ZOO preuzimalac može vjerovniku istaći sve prigovore koji proističu iz pravnog odnosa između prijašnjeg dužnika i vjerovnika, iz kojeg potiče preuzeti dug što, u konkretnom slučaju, podrazumjeva i prigovor neblagovremenosti tužbe, budući da se radi o potraživanju iz radnog odnosa, slijedom čega se tužba u odnosnom dijelu ukazuje neblagovremenom i pod uslovom da se na razrješenje spornog odnosa mogu primijeniti odredbe ZOO, što ovdje, s obzirom na naprijed izloženo, nije slučaj.

Rok propisan odredbom člana 105. (118.) ZR je prekluzivni rok i odnosi se na podnošenje tužbe. To nije zastarni rok iz člana 360. stav 1. ZOO čijim protekom

prestaje pravo zahtjevati ispunjenje obaveze prinudnim putem. Pravila o zastari se, shodno odredbi člana 370. ZOO, ne primjenjuju u slučajevima kada su u zakonu određeni rokovi u kojima treba da se podigne tužba (kao u radnom sporu u kojem je rok za podizanje tužbe propisan odredbom člana 105. ZR) ili da se izvrši određena radnja pod prijetnjom gubitka prava. Zato za razrješenje ove pravne stvari nema značaja činjenica da joj je tuženi isplatio preuzeti dug u godini u kojoj je podnesena tužba.

Iz naprijed navedenog proizlazi da bi tužba bila blagovremena samo za potraživanja nastala u godini koja je prethodila podnošenju tužbe, to jeste od 01.3.2004. godine. Međutim, pravilno su nižestepeni sudovi odbili zahtjev tužiteljice za isplatom naprijed spomenutih potraživanja za period od 01.3.2004. godine do 16.8.2004. godine, jer u tom periodu ona nije bila zaposlena kod tuženog (ugovor o radu zaključen 16.8.2004. godine) niti je tuženi, spomenutim Ugovorom o osnivanju (član 17.) od 30.4.2004. godine preuzeo obavezu plaćanja dužnih naknada za ovaj period, pa nema njegove pasivne legitimacije u pogledu ovog dijela zahtjeva. S tim u vezi, nije osnovano ni pozivanje revidentice na Sporazum o reprogramu obaveza, iz razloga što predmet reprograma mogu biti samo obaveze po osnovu javnih prihoda, a isplata plata to očigledno nije.

Zahtjev za naknadu regresa je pravo akcesorne prirode i zavisi od toga da li je radnik faktički radio i da li je ostvario pravo na korištenje godišnjeg odmora. Dnevni odmor, topli obrok, godišnji odmor, te regres za korištenje tog odmora, predstavljaju prava iz radnog odnosa koja imaju za cilj da radnik nakon obavljenog faktičkog rada regeneriše svoje radne sposobnosti, odnosno da omoguće radniku relaksaciju i okrepljenje zbog uspješnijeg kasnijeg, obavljanja posla. Ako nema faktičkog rada nema ni potrebe za ovakvim odmorima a saglasno tome ni za isplatom naknada povodom korištenja ovih prava. U periodu za koji traži naknadu na ime regresa za korištenje godišnjeg odmora, tužilja nije radila, slijedom čega nije imala potrebe za regeneracijom svojih radnih sposobnosti, a time ni izdataka povodom ostvarenja naprijed opisanih prava. Otuda, nema povrede odredaba članova 63.-65. ZR

Nižestepeni sudovi nisu pogrešno primjenili materijalno pravo kada su odbili zahtjev tužilje za naknadu ogreva i zimmice i naknade za Dan rudara. Ovaj zahtjev bi, eventualno, bio osnovan samo pod uslovom da su ostalim radnicima isplaćene ove naknade i da je tuženi raspolagao sredstvima za ove namjene.

Načelo pravičnosti, jednakosti i solidarnosti nalaže da tužilja dijeli istu sudbinu u pogledu spomenutih primanja po osnovu rada kao i ostali radnici tuženog. Tužiteljica nije ni tvrdila da su ostali radnici ove naknade primili. Svoje potraživanje po ovom osnovu temelji samo na činjenici da je mogućnost isplate ovakvih naknada propisana Kolektivnim ugovorom. Odredbom člana 57. Opšteg kolektivnog ugovora („Službeni glasnik RS" br. 13/98 do 21/01) koji je bio na snazi u periodu za koji se traži naknada ogreva i zimmice, kao i odredbom člana 36. Opšteg kolektivnog ugovora koji je sada na snazi, isplata sredstava za obezbjeđenje zimmice i ogreva, u visini trostrukog iznosa najniže cijene rada, predviđena je samo kao mogućnost, a ne kao obaveza i to pod uslovom da poslodavac raspoláže sredstvima za tu namjenu, jer se isplata vrši na teret materijalnih troškova poslovanja, uz napomenu ovog suda da naknada za ogrev i zimmicu nije predviđeno kao pravo iz odredbe člana 44. Kolektivnog ugovora o radu u metalnoj industriji i rudarstvu RS.

U odnosu na navode revizije kojima se ukazuje da je trebalo udovoljiti njenom zahtjevu i obavezati tuženog da uplati doprinose nadležnom Fondu PIO za čitav sporni period i to prema osnovici pune plate koju bi primila, daje faktički radila, obračunate prema zakonu i kolektivnom ugovoru, treba reći slijedeće.

Tuženi je za tužilju uplatio doprinose nadležnom Fondu PIO prema osnovici naknade plate koju joj je isplatio po osnovu ispunjenja obaveza preuzetih Ugovorom o osnivanju od 30.4.2004. godine. Drugostepenom presudom je obavezan da te doprinose isplati i za period od septembra 2004. do januara 2005. godine, prema iznosima dosuđenim na ime razlike plate za taj period. Odredbom člana 1. Zakona o doprinosima („Službeni glasnik RS”, br. 51/01 do 120/08 - u daljem tekstu ZD) propisano je da se njime uređuje sistem obaveznih doprinosa za finansiranje penzijskog i invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja, osiguranja od nezaposlenosti i dječije zaštite u Republici Srpskoj. Osnovicu za uplatu doprinosa, prema odredbi člana 8. ZD, predstavlja neto plata i sve naknade koje poslodavac isplaćuje u skladu sa ugovorom o radu, kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu, a na koje se plaća porez na lična primanja. Prema odredbi člana 13. ZD, obaveza uplate doprinosa zavisi i dospjeva sa isplatom plate. Pravo na plaćanje doprinosa na ime penzijskog i invalidskog osiguranja jeste pravo iz radnog odnosa koje ima svaki zaposleni radnik. Obveznik uplate tog doprinosa je poslodavac koji je dužan uplatu izvršiti prilikom isplate plate radniku.

Prema izloženom, pravo na uplatu doprinosa na ime penzijskog i invalidskog osiguranja ima akcesoran karakter i zavisi od prava na isplatu plate, kao i od same isplate i visine plate, tako da se ne može posmatrati odvojeno, kako revidentica prikazuje.

Kod takvog stanja stvari, pobijana presuda nema nedostataka na koje se ukazuje revizijom, niti onih na koje sud pazi po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 241. ZPP, pa je odlučeno kao u izreci na osnovu odredbe člana 248. istog zakona.

Predsjednik vijeća
Staka Gojković